

Byla C-815/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. lapkričio 6 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesverwaltungsgericht (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. rugsėjo 5 d.

Pareiškėja ir kasatorė:

Natumi GmbH

Atsakovė ir kita kasacinio proceso šalis:

Land Nordrhein-Westfalen (Šiaurės Reino-Vestfalijos federalinė žemė)

<...> *Bundesverwaltungsgericht*

NUTARTIS

<...> Paskelbta

2019 m. rugsėjo 5 d.

<...> Administracinėje byloje

Natumi GmbH,

<...> Troisdorf,

pareiškėja, apeliantė
ir kasatorė,

<...> prieš

Land Nordrhein-Westfalen,

<...>

atsakovę, kitą apeliacinio proceso šalį
ir kitą kasacinio proceso šalį,

(orig. p. 2)

<...> dalyvis:

*Vertreter des Bundesinteresses
beim Bundesverwaltungsgericht* (Federalinių interesų atstovas
Aukščiausiam federaliniame administraciniame teisme),
<...> Berlynas

Bundesverwaltungsgericht (Federalinis administracinis teismas) 3-oji kolegija
po 2019 m. rugsėjo 5 d. posėdžio

<...>

nutarė:

Sustabdyti bylos nagrinėjimą.

Pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui toliau nurodytus prejudicinius klausimus, prašant išaiškinti 2008 m. rugsėjo 5 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 889/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų [(biologiškų)] produktų ženklinimo įgyvendinimo taisyklės dėl ekologinės gamybos, ženklinimo ir kontrolės (OL L 250, 2008, p. 1), paskutinį kartą iš dalies pakeistą 2018 m. spalio 22 d. Įgyvendinimo reglamentu (ES) 2018/1584 (OL L 264, 2018, p. 1):

1. Ar 28 straipsnį, siejamą su IX priedo 1.3 papunkčiu, reikia aiškinti taip, kad perdirbant ekologiškus (biologiškus) maisto produktus kaip sudedamąją dalį leidžiama naudoti dumblį *lithothamnium calcareum*?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas:
ar leidžiama naudoti ir negyvus dumblis?

3. Jei atsakymas ir į antrąjį klausimą būtų teigiamas:
Ar produkto, į kurio sudėtį įeina (negyvas) dumblis *lithothamnium calcareum* ir kuris yra pažymėtas „Bio“ ženklu, pavadinime leidžiama naudoti frazę „su kalciumu“, „su daug kalcio turinčiais jūrų dumbliais“ arba „su aukštos kokybės kalciumu iš jūrų dumblių litotamnų“?
(orig. p. 3)

Motyvai:

I

- 1 Pareiškėja gamina sojų ir ryžių gėrimus, į kuriuos yra įdėta kalcio turinčių dumblių *lithothamnium calcareum*. Savo produktą „Sojų gėrimas su kalciumu“ ji platina pažymėjusi ženklu „Bio“, su nuorodomis „kalcis“, „su daug kalcio

turinčiais jūrų dumbliais“ bei „su aukštos kokybės kalciumu iš jūrų dumblių litotamnų“.

- 2 Dar 2005 m. federalinė žemė, kuri šioje byloje yra atsakovė, atkreipė pareiškėjos dėmesį į tai, kad „Bio“ ženklu žymimuose produktuose neleidžiama naudoti kalcio karbonato, kaip mineralo. Federalinės žemės teigimu, tai taikoma ir tuo atveju, kai kalcio karbonatu produktas praturtinamas į jo sudėtį įdedant dumblių. Po to, kai atsakovė pradėjo administracinę procedūrą, pareiškėja pateikė ieškinį dėl pripažinimo.
- 3 2007 m. *Verwaltungsgericht Düsseldorf* (Diusseldorfo administracinis teismas) ieškinį atmetė. Dėl tuo metu dar galiojusio 1991 m. birželio 24 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemės ūkio produktų gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų (OL L 198, 2007, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 39) taikymo jis laikėsi nuomonės, kad laikymas priedu iš esmės priklauso nuo pridedamo ingrediento paskirties. Sprendžiant iš produkto pateikimo ir jo pakuotės dizaino, pagrindinė paskirtis nagrinėjamu atveju – mitybinis kalcio karbonato priedas. Tai nesuderinama su maisto produktų žymėjimu „Bio“ ženklu.
- 4 Po to, kai pareiškėja pateikė apeliacinį skundą, bendru bylos dalyvių prašymu teismas sustabdė procesą, kol baigsis vykstanti naujų ES reglamentų priėmimo procedūra. 2016 m. *Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen* (Šiaurės Reino-Vestfalijos federalinės žemės aukštesnysis administracinis teismas) apeliacinį skundą atmetė. Jo teigimu, tiesa, kad šiuo metu pagal galiojančias Sąjungos teisės nuostatas perdurbant biologiškus maisto produktus yra leidžiama naudoti dumblius. Vis dėlto ši nuostata taikoma tik valgomųjų dumblių atžvilgiu. Dėl charakteringo kalkių kaupimosi ląstelių sienelėse *lithothamnium calcareum* mitybai naudoti negalima. Bet kuriuo atveju (**orig. p. 4**) leidimas negalioja jau nebegyvų dumblių kalkėtiems likučiams. Tai yra ne žemės ūkio ingredientai, o mineralai. Dėti juos į biologiškus produktus iš esmės (vadinasi, ir nagrinėjamu atveju) draudžiama.
- 5 Kasaciniame skunde, kurį dėl principinės bylos reikšmės leido pateikti *Bundesverwaltungsgericht*, pareiškėja teikia tą patį reikalavimą. Jį pagrįsdama, ji iš esmės teigia, kad dar nagrinėjant bylą apeliacine tvarka pateikė daug dokumentų, įrodančių, jog *lithothamnium calcareum* yra maisto produktas, o ne mineralas ar priedas. Jei dumblis yra negyvas, tai nereiškia, kad jis nustoja būti augaliniu produktu. Negyvi dumbliai naudojami tik ekologiniais sumetimais. Be to, dumblio sudėtyje esantis kalcis susidaro ne po dumblio mirties vykstančio kalkėjimo proceso metu; veikia ir gyvas, ir negyvas dumblis yra iš esmės tokios pat sudėties ir turi tokias pat chemines savybes. Gamyboje naudojamas visas dumblis. Europos Komisija yra aiškiai patvirtinusi, kad dumblius litotamnus leidžiama dėti į biologiškus produktus. Atitinkami produktai platinami ir kitose ES valstybėse narėse.

- 6 Atsakovė su kasaciniu skundu nesutinka ir prašo palikti galioti apeliacine tvarka priimtą sprendimą. Ji pažymi, kad pareiškėjos pateikta Europos Komisijos nuomonė nėra oficiali – tai nėra „gairės“ ar pan. Dabartiniuose Sąjungos teisės aktų keitimo projektuose yra numatytas atskirų dumblių sąrašas, tačiau *lithothamnium calcareum* tarp jų nėra. Be to, pareiškėjos naudojamuose dumbliuose, kai jie yra nuosėdų pavidalu, organinių sudedamųjų dalių nebūna likusių. Veikiau tai yra į kalkakmenį panašios formacijos ant jūros dugno.
- 7 *Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht*, pritardamas *Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft* (Federalinė maisto ir žemės ūkio ministerija) pozicijai, apeliacinio teismo teisinę nuomonę laiko teisinga. Jo teigimu, sojų gėrimo ženklavimas aiškiai rodo, kad įdedant kalcio turinčios dumblių medžiagos siekiama praturtinti gėrimą kalciumu. Vis dėlto dėti mineralus į ekologinius produktus praturtinimo tikslais leidžiama (**orig. p. 5**) tik tiek, kiek mineralų naudojimas maisto produktuose, į kurias jos dedamos, yra numatytas įstatymuose.

II

- 8 Bylos nagrinėjimą reikia sustabdyti ir, remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsnio trečia pastraipa, kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl 2008 m. rugsėjo 5 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 889/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų [(biologiškų)] produktų ženklinimo įgyvendinimo taisyklės dėl ekologinės gamybos, ženklinimo ir kontrolės (OL L 250, 2007, p. 1), paskutinį kartą iš dalies pakeisto 2018 m. spalio 22 d. Įgyvendinimo reglamentu (ES) 2018/1584 (OL L 264, 2018, p. 1), išaiškinimo. Ar ieškinys turi būti patenkintas, priklauso nuo atsakymo į klausimą, ar pagal Reglamento (EB) Nr. 889/2008 28 straipsnį, siejamą su IX priedo 1.3 papunkčiu, kaip ingredientą leidžiama naudoti negyvą dumblių *lithothamnium calcareum*. Tas pats pasakytina ir apie susijusį klausimą, ar atitinkamą produktą leidžiama reklamuoti darant nuorodą į kalcį, kuris yra mineralas.
- 9 1. Reglamento (EB) Nr. 834/2007 23 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje nustatyta, kad priede išvardyti terminai „ekologiškas [, biologiškas]“ ir jų išvestiniai žodžiai arba mažiųjų formos, pavyzdžiui, „bio“ gali būti vartojami tik ženklinant ir reklamuojant produktus, kurie atitinka pagal šį reglamentą ar jo laikantis nustatytus reikalavimus. Nagrinėjamoje byloje, kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 834/2007 23 straipsnio 4 dalies a punkte, šie terminai gali būti vartojami perdirbtos maisto produkto prekiniame pavadinime, jeigu perdirbant maistą buvo laikomasi Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnio bendrųjų taisyklių.
- 10 Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnyje daromas skirtumas tarp priedų, kaip antai mineralai ir mikroelementai, naudojimo (Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnio 2 dalies b punktas) ir neekologiškų (nebiologiškų) žemės ūkio

ingredientų naudojimo (Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnio 2 dalies c punktas). Išskyrus (šioje byloje nereikšmingas) (**orig. p. 6**) išimtis, ir vieni, ir kiti gali būti naudojami tik tuo atveju, jeigu pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 21 straipsnį juos leidžiama naudoti ekologinėje gamyboje. Ar leisti juos naudoti, sprendžia Komisija (Reglamento (EB) Nr. 834/2007 21 straipsnio 2 dalis, 38 straipsnio a ir b punktai). Ji tai padarė Reglamentu (EB) Nr. 889/2008.

- 11 Įgyvendinimo reglamente skiriamos leidžiamos kategorijos. Priedai reglamentuojami Reglamento (EB) Nr. 889/2008 27 straipsnyje, siejamame su VIII priedu. Reglamento (EB) Nr. 889/2008 27 straipsnio 1 dalies f punkte nustatyta, kad mineralus iš esmės leidžiama naudoti tik tiek, kiek jų naudojimas maisto produktuose, į kuriuos jie įdedami, yra būtinas pagal teisės aktus. Neekologiški (nebiologiški) žemės ūkio ingredientai reglamentuojami Reglamento (EB) Nr. 889/2008 28 straipsnyje. Juos naudoti leidžiama, jei jie nurodyti Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priede. Šio priedo 1.3 papunktyje nurodyta: „Dumbliai, įskaitant jūros dumblius, leidžiami neekol[og]iškiems ([nebiologiškiems]) maisto produktams ruošti.“
- 12 2. Apeliacinio teismo manymu, šią nuostatą galima taikyti tik valgomiesiems dumbliams, kuriuos *per se* galima valgyti. Dėl charakteringo kalkių kaupimosi ląstelių sienelėse koralinių raudonųjų dumblių, kaip antai *lithothamnium calcareum*, atveju taip nėra.
- 13 Pagrindžiant šį požiūrį, nurodoma, kad visi kiti Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priedo 1 punkte nurodyti ingredientai yra ir turi būti valgomi (žr. 1.1 papunktį: „Valgomieji vaisiai, riešutai ir sėklos“, 1.2 papunktį: „Valgomieji prieskoniai ir žolės“). Dumblių atveju šis reikalavimas greičiausiai „numanomas“. Atitinkamai, kaip mano apeliacinis teismas, ir kitoje vietoje – Reglamento (EB) Nr. 834/2007 13 straipsnio 1 dalies a punkto antrame sakinyje – minimi „valgomieji jūros dumbliai“.
- 14 Kad tokia interpretacija gali būti neteisinga, rodo tai, jog Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priedo 1.3 papunktyje dumbliai neapribojami tik „valgomaisiais“ dumbliais. Veikiau, sprendžiant iš nuostatos formuluotės, (**orig. p. 7**) pakanka, jei dumblis naudojamas kaip ingredientas. Vadinasi, valgomas turi būti ne dumblis *per se*, o tik gaminant maisto produktą naudojamas ingredientas (žr. Reglamento (EB) Nr. 834/2007 2 straipsnio r punktą, siejamą su Direktyvos 2000/13/EB 6 straipsnio 4 dalies a punktu), pavyzdžiui, jūros dumblių miltai. Platesniam apribojimui objektyvaus pagrindo nematyti. Dumblio *lithothamnium calcareum* milteliai ir miltai platinami ir kaip maisto papildas; nematyti, kodėl tai turėtų būti neleidžiama.
- 15 Galiojant Reglamentui (EEB) Nr. 2092/91 paplitusi nuomonė, kad naudojant dumblius negali būti siekiama praturtinti produkto kalciu (žr., pavyzdžiui, 1999 m. kovo 29-30 d. *summary report of the 45th meeting of the working group „legislation“ and of the standing committee on organic farming* <G/pesitacid/almud/ab99/29marrep>), galiojančioje teisėje neturi pagrindo.

Atitinkamo apribojimo dėl žemės ūkio kilmės ingredientų Reglamento (EB) Nr. 889/2008 28 straipsnyje nenumatyta.

- 16 Kad Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priedo 1.3 papunktis gali būti taikomas, galiausiai rodo pareiškėjos pateikta 2015 m. kovo 30 d. Europos Komisijos nuomonė (Ref. Ares<2015> 1395950). Joje Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato generalinio direktoriaus pavaduotoja patvirtina, kad dumbliai litotamnei patenka į Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priedo 1.3 papunkčio taikymo sritį.
- 17 Vis dėlto lieka neaišku, ar ir kiek dumbliai atitinka Reglamento (EB) Nr. 834/2007 21 straipsnio 1 dalies ii papunktyje nustatytas sąlygas, kuriomis jiems gali būti suteiktas leidimas pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnio 2 dalį. Nematyti, kad nenaudojant dumblių nebūtų neįmanoma maisto produkto gaminti ar išlaikyti arba įvykdyti atitinkamus Sąjungos teisėje numatytus mitybos reikalavimus. Vis dėlto, ko gero, tą patį galima pasakyti apie daugelį Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priede išvardytų ingredientų.
- 18 3. Apeliacinio teismo manymu, bent jau negyvos dumblio *lithothamnium calcareum* liekanos ar jų dalys nebegali būti (**orig. p. 8**) laikomos žemės ūkio ingredientais, kaip jie suprantami pagal Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priedo 1.3 papunktį. Teismo teigimu, tai nėra „augalinis produktas“; atsižvelgiant į tai, kad dumbliui mirus lieka sudedamosios dalys, kurias kone be išimties sudaro kalcio karbonatas ir magnio karbonatas bei kai kurie mikroelementai, šie ingredientai yra veikiau priskirtini mineralams.
- 19 Tokį klasifikavimą patvirtinta tai, kad litotamnei Reglamento (EB) Nr. 889/2008 V priedo 1 punkte nurodomi kaip „mineralinės kilmės“ žaliava. Ši nuostata reglamentuoja pašarus, tačiau, neatsižvelgiant į tai, galėtų būti pagrindas laikyti litotamną mineralu. Tokiu atveju ir atitinkamos kategorijos nebuvimas Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priede būtų suprantamas: gaminant maisto produktus iš principo yra draudžiama pridėti mineralų.
- 20 Kad taip interpretuoti negalima, rodytų faktas, jog net ir negyvas dumblis išlieka žemės ūkio kilmės ingredientu. Nematyti, kodėl negyvas dumblis turėtų nustoti būti žemės ūkio kilmės ir tapti mineralu. Juk jeigu gyvas dumblis, nepriklausomai nuo jo sudėtyje esančio kalcio, laikomas žemės ūkio ingredientu, tas pats iš principo turėtų galioti ir negyvam dumbliui. Apeliacinis teismas nenustatė, kad „kalkėjimas“ – t. y. kalcio karbonato kiekio padidėjimas – įvyksta vėliau, (neorganinio) proceso metu dumbliui jau mirus. Pareiškėjos pateiktos ekspertų nuomonės irgi liudija, kad taip nėra.
- 21 Bet kuriuo atveju litotamno klasifikacija pašarų gamybą reglamentuojančiuose nuostatose neleidžia daryti jokių tiesioginių išvadų dėl Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnyje nustatyto maisto produktų diferencijavimo apibrėžties. Skiriasi ne tik reguliavimo dalykai, bet ir sistema, pagal kurią nuostatos yra struktūruotos. Įgyvendinimo reglamento (EB) Nr. 889/2008

- 22 straipsnyje numatyta, kad ir augalinės, ir mineralinės kilmės žaliavos turi būti įtrauktos į Reglamento (EB) Nr. 889/2008 V priedo sąrašą. Taigi kitaip (**orig. p. 9**) nei perdurbant maisto produktus pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnį, diferencijavimas nesusietas su skirtinga leidimo išdavimo procedūra. Atvirksčiai, Reglamento (EB) Nr. 889/2008 22 straipsnyje nenustatyta jokių papildomų reikalavimų mineralinės kilmės žaliavoms, išvardytoms V priede; todėl, palyginti su augalinės kilmės žaliavomis, jos netgi yra geresnėje padėtyje. Šios klasifikacijos negalima pritaikyti maisto produktų gamybai pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnį; pagal jį mineralų iš esmės neleidžiama naudoti (žr. Reglamento (EB) Nr. 889/2008 27 straipsnio 1 dalies f punktą).
- 22 Vis dėlto dėl maisto produktų gamybos Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priede atitinkamas diferencijavimas nenumatytas. Nors reglamento leidėjui (kaip matyti iš pašarų reglamentavimo) buvo žinoma, kad litotamno sudėtyje yra daug kalcio, vartojama bendra „dumblių“ sąvoka, neišskiriant *lithothamnium calcareum*. Jeigu reglamentuojant visgi siekta nustatyti apribojimus, tai nėra taip akivaizdu, kad nekiltų abejonių dėl atitinkamos nuostatos vienareikšmiškumo.
- 23 Abejonių dėl Reglamento (EB) Nr. 889/2008 IX priedo 1.3 papunkčio sąrašo siauro aiškinimo galiausiai kyla ir atsižvelgiant į nuostatos tikslą. Jeigu jau gyvo dumblio *lithothamnium calcareum* sudėtyje dėl charakteringo kalkių kaupimosi ląstelių sienelėse yra daug kalcio, nesuprantama, kodėl negyvas dumblis dėl to paties mineralo kiekio nebegali būti laikomas žemės ūkio ingredientu.
- 24 4. Galiausiai kyla klausimas, ar ant pareiškėjos produkto, jeigu paaiškėtų, kad jis atitinka ženklinimo su „Bio“ ženklu reikalavimus, gali būti pateikiamos nuorodos į kalcį.
- 25 Pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 23 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą ženklinant ar reklamuojant draudžiama vartoti terminus ar praktiką, kurie galėtų suklaidinti vartotoją ar naudotoją. Tai rodo, kad (**orig. p. 10**) nuoroda į kalcį ant biologiško produkto pakuotės arba produkto pavadinime turėtų būti draudžiama. Kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnio 2 dalies b punkte, siejamame su Reglamento (EB) Nr. 889/2008 27 straipsnio 1 dalies f punktu, iš esmės draudžiama dėti mineralus į ekologiškus (biologiškus) maisto produktus; juos naudoti leidžiama tik ribotomis sąlygomis, kurios nagrinėjamu atveju nėra įvykdytos. Todėl reklamavimas nurodant į kalcį, t. y. mineralą, pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 nuostatas yra klaidinantis.
- 26 Kad tokia nuoroda neturėtų būti draudžiama, rodo tai, kad objektyviai ji yra teisinga. Kadangi leidžiamo ingrediento sudėtyje yra daug kalcio, nuoroda į kalcį *per se* nėra klaidinga. Tinkama šiuo atžvilgiu atrodo remtis leidžiamu žemės ūkio ingredientu, kaip antai pareiškėjos naudojama nuoroda „su daug kalcio turinčiais jūrų dumbliais“.
- 27 5. Kolegija linkusi manyti, kad pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 19 straipsnio 2 dalies c punktą, siejamą su Reglamento (EB) Nr. 889/2008

28 straipsniu ir IX priedo 1.3 papunkčiu, gaminant ekologiškus (biologiškus) maisto produktus leidžiama naudoti maltas negyvo dumblio *lithothamnium calcareum* liekanas; tačiau jis mano, kad neleidžiama reklamuoti šio produkto darant nuorodą į kalcį kaip mineralą.

- 28 Į nurodytus klausimus dėl Reglamento (EB) Nr. 834/2007 ir Reglamento (EB) Nr. 889/2008 išaiškinimo, kurie yra svarbūs priimant sprendimą nagrinėjamoje byloje, negali būti pakankamai pagrįstai atsakyta remiantis taikytinomis teisės normomis ir lig šiol suformuota Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija. Todėl (ypač atsižvelgiant į tai, kad panašūs klausimai kyla ir kitose valstybėse narėse) reikia juos pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, prašant priimti prejudicinį sprendimą (žr. 1982 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo Sprendimą (**orig. p. 11**) *C.I.L.F.I.T.*, C-283/81, [ECLI:EU:C:1982:335], 21 punktas <...>).

<...>